

Technologie a jejich odraz v knihovnách

Ing. Libor Piškula,
Knihovny současnosti Olomouc
10. 9. 2024

Úvod

- Netechnické povídání o technologiích a nejen o nich
- Změny, změny, změny
- Vliv na činnost knihoven
- Odbočka do historie
- Ekonomické okénko
- „Co je knihovna?“
- „Co dělá?“
- „Proč to dělá?“

Technologie a knihovny

- Nejsou jenom otázkou poslední generace -> **vynález knihtisku**
- Nástup výpočetní techniky a informačních systémů -> **překlopení lístkových katalogů a evidenčních agend do databází**
- **Internet** -> webové katalogy OPAC, konto čtenáře, kooperativní katalogizace, jiný způsob akvizice a dalších procesů
- **Čárové kódy a snímače**, RFID čipy, brány, selfcheck návratové třídící linky, inventarizační jednotky
- **Digitalizace obsahu**, e-knihy, fulltexty z bezplatných i licencovaných zdrojů

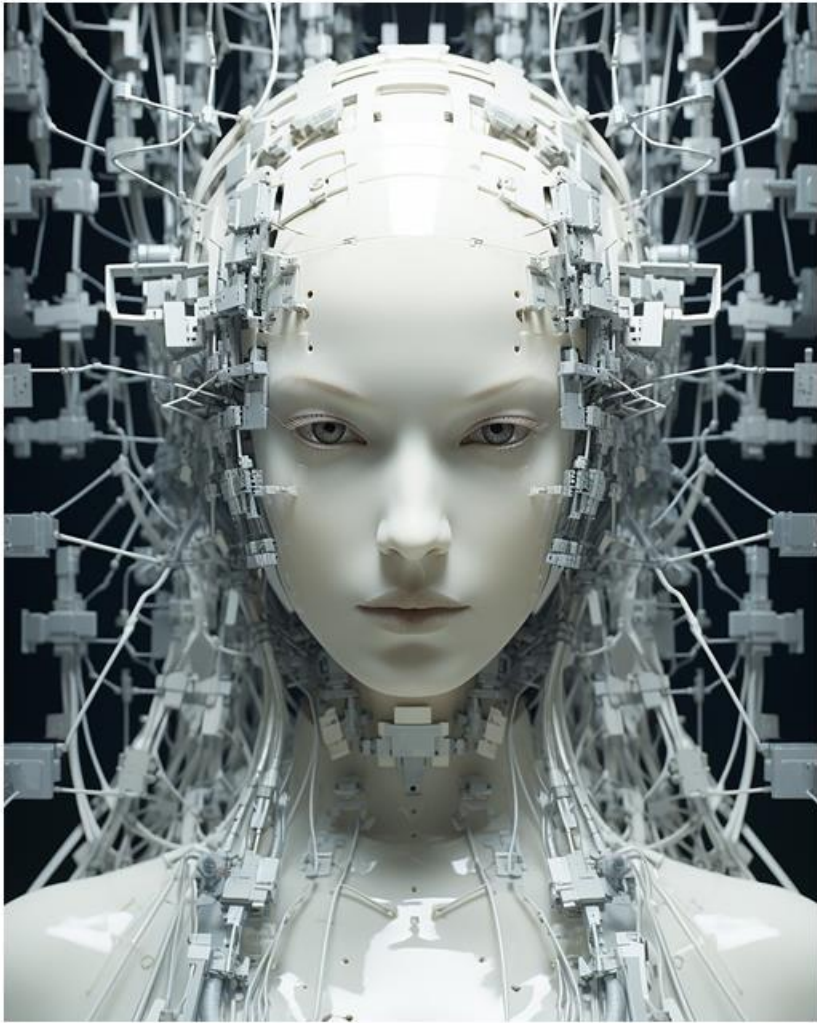
Katalogy a databáze

- Online katalog
- Online databáze
- Digitální knihovna
- Kohoutí kříž
- Výročí v regionu
- E-knihy
- Audioknihy on-line
- Návody
- Novinky ve fondu
- Periodika ve fondu

Online databáze

Některé databáze jsou přístupné online i mimo knihovnu po přihlášení do čtenářského konta v katalogu - odkaz "Zdroje".

- Digitální archiv Jihočeské vědecké knihovny**
Digitální knihovna obsahuje elektronické kopie monografií, periodik, starých tisků a map z fondu Jihočeské vědecké knihovny.
[více](#)
- Národní digitální knihovna - díla nedostupná na trhu**
Více jak 143.000 dokumentů v digitální podobě přístupné registrovaným čtenářům knihovny. Jedná se o dokumenty, které jsou chráněny autorským zákonem (tj. neuplynulo 70 let od smrti autora) a nejsou běžně dostupné na trhu. [Více informací zde](#)...
- Naxos Music Library**
Databáze nahrávek převážně vážné hudby v současné době zahrnující přibližně 700 000 skladeb z produkce světových vydavatelství.
[více](#)
- Naxos Music Library Jazz**
Specializovaná sbírka databáze Naxos. Jedna z nejrozsáhlejších sbírek jazzové hudby online, nabízí přes 100 000 nahrávek od více než 260 labelů. Registrovaní čtenáři mohou databázi využívat online. Ovládání je shodné s databází Naxos.

- **Umělá inteligence** -> opět dopad do procesů jako automatická katalogizace, klasifikace, analytické rozpisy, efektivnější akvizice, doporučování, rešerše, kreativní návrhy nových aktivit, ...
- **Nemusí být jen pozitivní** -> halucinování LLM, problémy s kvalifikačními pracemi, deep fakes, trolí farmy

Odbočka do historie

Dominující a obecně nejznámější funkce – **půjčování knih**

Změny. Jak dál?

- Veřejné knihovny stavěly existenci na "umírající" službě
- "To, jak něco děláte, neurčuje důvod vaší existence"
- Problém institucí - rezistence vůči změnám prostředí kolem nich
- Správný přístup je položit si otázku: **K čemu jsem?** Abych mohl reagovat na změny v základech, na kterých funguji.

Výzva pro informační instituce

Vyrostly v ekosystému, kde bylo informací málo a jejich základní funkcí byla distribuce informací.

- Hudební vydavatelství – prodej LP, CD, MC

- Noviny – zpravodajské články

- Knihovny – přístup ke knihám, případně PC

V současném ekosystému je informací nadbytek a jejich distribuce teoreticky zadarmo. **Minulé definice vás svazují ve funkčních činnostech.**

Ekonomické okénko

- Ceny e-knih dříve či později klesnou téměř k nule

1. síla - nabídka a poptávka

- Počet vydaných knih exponenciálně roste
- Počet hodin, kdy můžou lidé knihy číst, zůstává zhruba stejný
- Producenti informací budou mít problémy
- Vydělávají ti, kteří informace třídí (Google), agregují (Amazon) a prezentují (Apple)

- **2. síla - náklady na vydávání a distribuci klesnou k nule**

- Elektronická kniha se dá kopírovat a nekonečně distribuovat s téměř nulovými náklady.
- DRM, paywalls nebo umělé omezování počtu e-vypůjček jsou jenom marné pokusy.
- Netflix, Spotify a další už přešli na relativně nízký paušál za zpřístupnění všeho obsahu.

- Knihovny měly dlouho konkurenční výhodu, že nabízely knihy za téměř nulovou cenu (registrační poplatek).
- V momentě, kdy komerční vydavatelé nabídnou celý elektronický obsah za paušální cenu, tato výhoda z velké části zmizí.
- **E-knihy v podobě, jak je známe dnes, jsou přechodným formátem, přesunou se na web.**
- Pro čtenáře má větší hodnotu, když je kniha ve formátu e-book, i na webu, kde se dá odkazovat, prohledávat, kopírovat, sdílet, atd.

Co jsou knihovny? Co dělají?

1. Uchovávají historii a pravdu

"Google vám může přinést 100 000 odpovědí. Knihovnick vám může přinést tu správnou."

Neil Gaiman

1. Uchovávají historii a pravdu
2. Nabízí bezplatně vzdělávací zdroje

1. Uchovávají historii a pravdu
2. Nabízí bezplatně vzdělávací zdroje
3. **Pomáhají budovat komunity**

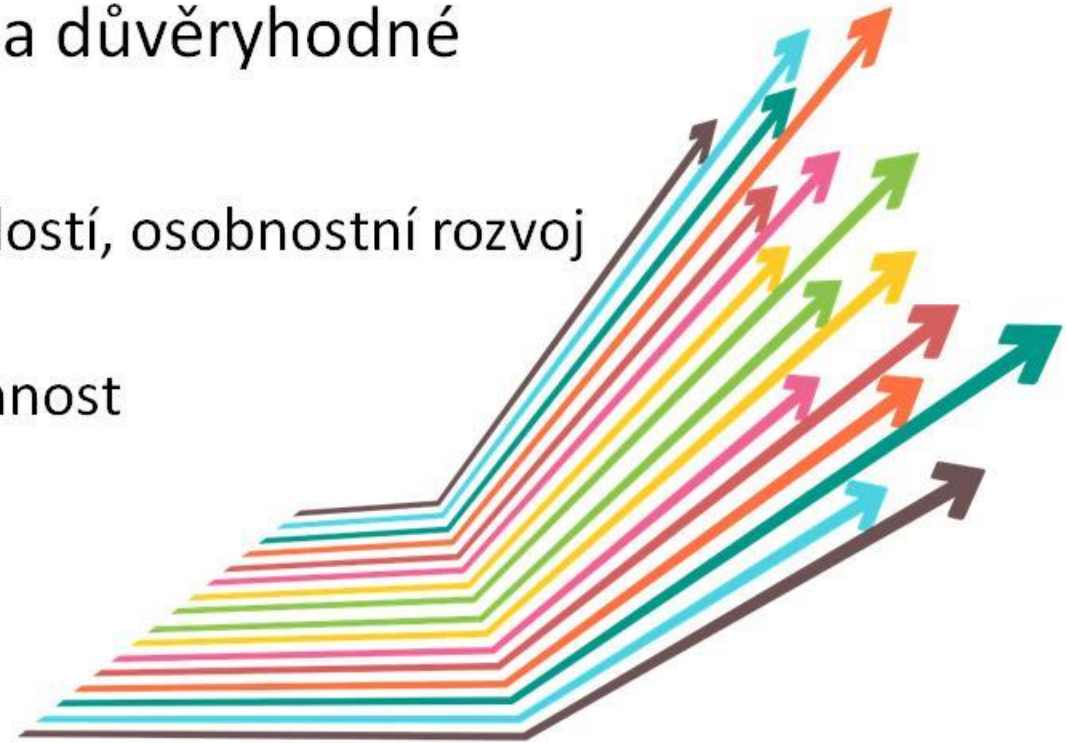

1. Uchovávají historii a pravdu
2. Nabízí bezplatně vzdělávací zdroje
3. Pomáhají budovat komunity
4. **Ve všech službách jsou transparentní a důvěryhodné**

1. Uchovávají historii a pravdu
2. Nabízí bezplatně vzdělávací zdroje
3. Pomáhají budovat komunity
4. Ve všech službách jsou transparentní a důvěryhodné
5. **Přispívají k růstu ekonomiky**
 - Rovný přístup, zvyšování gramotnosti, znalostí, osobnostní rozvoj
 - Zvyšují kvalifikaci, pomáhají podnikatelům
 - Podporují vědecký výzkum a publikační činnost

Definice ideální knihovny

2003 - Ladislav Kurka a Martin Svoboda na konferenci
Knihovna a architektura:

- 1. Místo setkávání**
- 2. Místo studia a soustředěné práce**
- 3. Zdroj informací**
- 4. Místo otevřených dveří a veřejných služeb**

Proč potřebujeme knihovny?

- Kultivují naši společnost
- Společnost nemůže fungovat pouze na virtuálních on-line komunitách.

Co potřebují knihovny?

- Podporu pro správu předplatných, licenčních smluv, politik zpřístupňování elektronického obsahu, dodržování autorských práv
- Efektivnější využití omezených zdrojů
 - např. namísto duplicitního nákupu knih a digitálních materiálů spolupráce a zapojení do sítí sdílených zdrojů
- Evidenci a prezentaci akcí a událostí
- Snadno použitelné API pro integrace
- ...

Příklady využití ARL

Filmový portál
SK Cinema

Slovenský
filmový ústav

SK CINEMA
Databázy Slovenského filmového ústavu

Príhlásenie

Kde som » Vyhľadavanie » Vyhľadavanie Neprihlásený používateľ

O SK CINEMA
Filmový portál SFÚ pre prístup k databázam a poznatkom o slovenskom filme, kinematografii a audiovizuálnom umení.
[Viac](#)

DIGITÁLNE ZBIERKY A FONDY SFÚ
Artefakty slovenského filmového dedičstva v digitálnej podobe.
[Viac](#)

EXTERNÉ DATABÁZY
Licencované databázy a voľne prístupné elektronické informačné zdroje zamerané na audiovizuálne dedičstvo.
[Viac](#)

Vyhľadavanie Rozšírené vyhľadavanie História vyhľadávania Preskúmať

Vyhľadavanie

Experimentálna prevádzka. Postrehmi, ktoré nám zašlete prostredníctvom formulára [Napište nám](#), pomôžete SK CINEMA zlepšiť.

Všetky polia Hľadaný termín + Hľadať

PREHLADÁVANÉ DATABÁZY [Slovenská filmová databáza](#) | [Katalóg SFÚ](#) | [Heslár SFÚ](#)

Slovenská filmová databáza
Slovenské a slovenské koprodukčné kinematografické a ďalšie audiovizuálne diela.
[Viac](#)

Katalóg SFÚ
Archívne, dokumentačné, filmové, knižničné, informačné a digitálne zbierky a fondy SFÚ.
[Viac](#)

Heslár SFÚ
Faktografické, biografické a iné informácie v podobe stručných hesiel.
[Viac](#)

Úvod

Vyhledávání

O projektu

Odkazy

Stalo se dnes

Nabídka ubytování v ČR

Reklama

Název nebo jméno

Hledaný termín

Hledat

■ PAMÁTKY

Informace o hradech, zámcích, tvrzích a jiných feudálních sídlech na území Čech, Moravy a Slezska.

■ HISTORICKÉ RODY

Přehled významných rodů a rodin, které vlastnily nebo spravovaly feudální sídla.

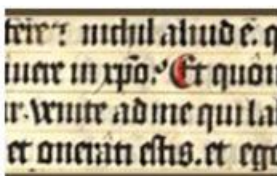
■ BIBLIOGRAFIE

Obsahuje přehled základní literatury k památkám.

■ HISTORICKÉ OSOBY

Databáze jmen historických osobností (kromě státníků).

■ SLOVNÍK POJMŮ

Slovník základních pojmů, které se používají v souvislosti se zpracováním památek.

■ GEOGRAFICKÉ NÁZVY

Informace o obcích, ve kterých se nacházejí hrady, zámky, nebo tvrze.

■ STÁTNÍCI

Obsahuje základní přehled jmen významných státníků a panovníků.

■ KALENDÁŘ HISTORICKÝ

Výběr pamětihodných událostí podle data.

Soupispamatek.cz

PIEŠŤANSKÉ

informačné centrum

Aktuálne podujatia

Uskutočnené podujatia

Významné podujatia

Digitálna kronika

Kalendár

Aktuálne podujatia

[Podujatia](#) / [Aktuálne podujatia](#) / Aktuálne podujatia

Aktuálne podujatia

História Kolonádového mosta vo virtuálnej realite

02. 09. 2021 - 31. 12. 2024 | Piešťanské informačné centrum - Kolonádový most

História Kolonádového mosta vo virtuálnej realite

17. 10. 2022 - 31. 12. 2024 | Piešťanské informačné centrum - Pribinova 2

Kalendář událostí

< Předchozí týden

9. 9. 2024 - 15. 9. 2024

Další týden >

📅 Vybrat týden

Digitáln
obce

Holasov

NÁBOR 1. 1. 2024-31. 12. 2024
 📍 Holasovice (holasovická hasičárna)

Hledáme bezva kluky a holky ve věku 5-15 s chutí učit se nové věci, sportovat a bavit se.

Těšit se můžeš na sportovní soutěže, zábavu a hry, různé akce a výlety a nově dovednosti.

Setkání probíhá každou středu od 16 do 18 hodin v holasovické hasičárně.

Kontakt:
 Nábor mladých hasičů pro SDH Holasovice
 tel.: 731 621 732
 e-mail: vyborholasovice@seznam.cz

3. 9. 2024-31. 10. 2024
 📍 Holasovice (moštárna)

Moštování ovoce
 od 13:00
 cena 7 Kč za 1 litr

POUZE NA OBJEDNÁVKU
 na tel. čísle 777 652 182 / 733 762 075

výlisek po moštování odvézt s sebou
 základní organizace Nepřaslavice

listy květům vybrat z tvorby grafika
 9. 9. 2024-31. 10. 2024
 📍 Místní knihovna Pavla Křížkovského Holasovice (prostory půjčovny), Holasovice 122

Výstava Listy květům

místní knihovna pavla křížkovského holasovice 122
 holasovice 122
 733 762 075
 731 621 732

14. 9. 2024-14. 9. 2024
 ⌚ 8:00-13:00
 pořadatel: Rybářský spolek Loděnice
 📍 Loděnice (hráz Loděnického rybníka) hod. na
 Zápis bude probíhat od
 Předpokládaný konec závodu
 Zápisné: dospělí 10 Kč, děti zdarma

Občerstvení je zajištěno.
 Hodnotné výhry.

Rybářské závody

TRADÍCIE ONLINE

Databáza javov tradičnej kultúry

VYHLÁDÁVANIE

PREDMETOVÉ VYHLÁDÁVANIE

MOJE ZÁLOŽKY

POMOC

KONTAKT

INFO

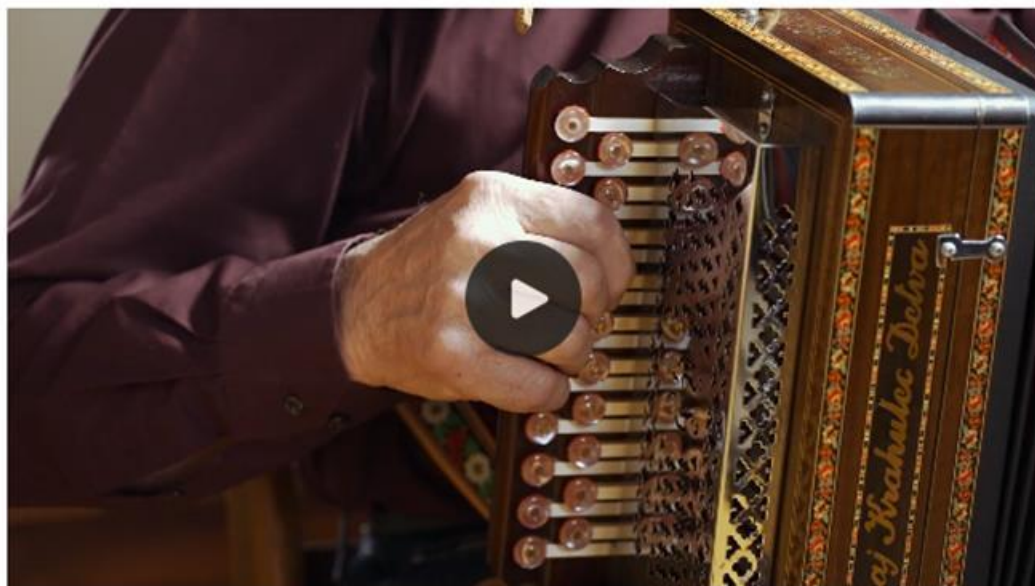
Počet záznamov: 13

◀ 1 2 3 4 5 10 ▶ ⏪ #

Lidov

Slovo
ume
kolel

Podp
osve
strec

🔖 Hra na heligónke z Dúbrav 001-01

Popis

1. herný štýl Jána Babica „od Klát'íkov“ rodáka z Očovej, z lazníckej osady Iviny, ktorá dnes patrí k obci Dúbravy
2. spomienkové rozprávanie Jána Babica o hrávaní na heligónke pri rôznych spevných príležitostiach

Poznámky

hra na dvojradoú heligónku a spev piesne „Písala mi žena“

Obec pôvodu

Dúbravy, laznícka osada Iviny

Autor/-ka záznamu

🔍 Komár, Peter (1990)

Interpret/-ka

🔍 Babic, Ján (1951)

Ďalšia

🔍 Hronček, Lukáš (digitalizoval/-a)

zodpovednosť

- 🔍 Jágerová, Andrea (autor/-ka pasportizačných údajov)
- 🔍 Centrum tradičnej kultúry v Detve (majiteľ digitálneho objektu)

Miesto

🔍 Hriňová

záznamu

Predmetová klasifikácia

12.1. Sólové hudobné nástroje

Datový záznam

Datový záznam

Manuál 1. Záznam vyplňte, uložte. 2. Uložte dataset nebo odkaz na úložiště. 3. Záznam zkontrolujte (zelená ikonka nahoře), opravte chyby. 4. Pro předání záznamu zpracovateli, zaškrtněte checkbox, do té doby lze záznam editovat, přidávat datasety.

Identifikační číslo záznamu 0581846

[Názvové údaje](#) [Popisné údaje](#) [Data v jiném repozitáři](#) [Práva/licence](#) [Klasifikace](#) [Návaznost](#) [Publikace v ASEP](#) [Předání ke kontrole](#)

Autorské údaje 1.

* [Příjmení](#) testtttt
* [Jméno](#) sfdadfsd
Pracoviště
Oddělení
Země

Autorské údaje 2.

* [Příjmení](#)
* [Jméno](#)
Pracoviště
Oddělení
Země

Názvové údaje

* [Název datového souboru](#) test

Zobrazovací formát

Základní formát Aktualizovat

[NEODESLÁN] 0581846 - TCZ DATA Vědecká data
testtttt, sfdadfsd

test.

Vkladatel: Zkušební uživatel
Jiné zdroje dat: [data1](#)

Datové soubory v ASEP: IMG_1644.JPG,
IMG_1655.JPG, IMG_1623.JPG,
apache.solr.3.enterprise.search.server.pdf

Národná cena
za dizajn

Slovenské
centrum dizajnu

umenia (33)
Knihy a publikácie (155)
Digitál (15)
Dizajn v pohybe (29)
Priestor (33)
Písmo (11)
Obal a objekt (37)
Plagát a vizuál (72)
Nové horizonty (17)
Študentský dizajn (86)
všetky (555)

Stav

prihlásené (23)
postupujúce do druhého kola (0)
na výstavu (6)
nominované (4)
ocenené (0)

Prehľad

[Aktivita porotcov](#)
[Výsledky hlasovania](#)

Číslo záznamu

Priestor

PRS15/0003534

Sochárske laboratórium

Kováčová Vendy

Sochárske laboratórium je interaktívny priestor pre deti aj dospelých. Konceptne a tematicky nadväzuje na výskumný projekt ["Práca a Bratislava map..."](#) ([viac](#))

[Zobraziť celý popis](#)

[Foto 1](#), [Foto 2](#), [Foto 3](#), [Foto 4](#), [Foto 5](#), [Foto 6](#), [Foto 7](#), [Foto 8](#), [Foto 9](#),

<https://gmb.sk/detail/atelier-gmb>

<https://gmb.sk/detail/atelier-gmb#Na-stiahnutie>

<https://www.youtube.com/watch?v=o5SQp-Y5iwQ>

<https://atelier.umeniemesta.sk/>

Evid. číslo: PRS15

Nevyhovuje: 4

Moja poznámka

[Uložiť](#)

Hlasovanie Porotca

Poznámka

Áno	Husárová Zuzana
Nie	Kucharczyk Justyna
Nie	Slovák Róbert
Nie	Vasyl Kosiv

Děkuji za pozornost!
piskula@cosmotron.cz

Hlavní partner konference Knihovny současnosti 2024